

Olivier Peter: «Som optimistes: veiem una condemna d'Estrasburg a Espanya»

L'advocat de Jordi Cuixart detalla el recurs presentat al Tribunal Europeu dels Drets Humans i avisa que hi ha en joc el dret de manifestació pacífica a Europa

Olivier Peter, advocat de Jordi Cuixart que ha pilotat amb Benet Salellas el recurs del president d'Òmnium a Estrasburg | Òmnium

Olivier Peter (Zurich, 1986) és advocat especialitzat en dret internacional. El despatx que té a **Ginebra** treballa en recursos al **Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH)** i en qüestions relacionades amb la tortura i la violència policial, així com en la defensa dels drets fonamentals dels sindicalistes. L'any 2018, quan **Anna Gabriel** s'exilia a **Suïssa**, (<https://www.naciodigital.cat/noticia/148947/video/gabriel/sollicitara/asil/politic/suissa/si/suprem/demana/extradicio>) li demana que porti el seu cas i comença a treballar amb **Benet Salellas**, amb qui comparteix afinitat professional i també política. Aleshores, **Jordi Cuixart** ja feia mesos que era en presó preventiva pel referèndum de l'1-O. (<https://www.naciodigital.cat/noticia/140581/sanchez/cuixart/empresonats>) Quan **Òmnium** necessitava un advocat especialitzat en l'àmbit internacional, Salellas va proposar el seu nom i, després d'una reunió a Lledoners, va entrar a l'equip de defensa de Cuixart. Des de bon principi sabien que no trobarien justícia a **Espanya** i van fixar a l'horitzó l'objectiu d'**Estrasburg**.

Concedeix poques entrevistes, però la causa judicial de l'1-O ha entrat en les últimes setmanes en l'etapa definitiva al TEDH (<https://www.naciodigital.cat/noticia/219392/qui-qui-batalla-juridica->

final-estrasburg) , la seva àrea d'expertesa. En conversa amb **NacióDigital**, desgrana tots els drets vulnerats que han denunciat, amb especial atenció a la limitació "abusiva" de drets. "Portem a Estasburg l'aplicació del dret penal de l'enemic que s'ha fet a Espanya contra Cuixart", resumeix. La causa, però, va molt més enllà del president d'Òmnium. Hi ha en joc els drets fonamentals a Europa, poder convocar manifestacions massives "sense risc d'acabar empresonat". És per això que Peter és optimista de cara a la sentència que dictarà el tribunal. "Veiem una sentència condemnatòria contra Espanya", diu. I llança una advertència: "Si el TEDH justifica el que passa avui, permetrà empresonar demà els opositors polítics d'arreu d'Europa".

- Ja han presentat el recurs (<https://www.naciodigital.cat/noticia/221317/cuixart-recurs-estrasburg-tedh-sentencia-suprem>) . Què toca, ara?

- El primer pas és un examen de l'admissibilitat del recurs. No hi ha un termini establert per a això. Podria haver una resposta en deu dies o en un any, per tant és difícil posar dates. El tribunal pot arxivar el recurs o admetre'l a tràmit i entrar al fons. Un cop el tribunal considera que el recurs és admissible, que està ben fet, fa un resum dels fets i ho comunica a l'estat espanyol. I li fa una sèrie de preguntes sobre si s'han vulnerat drets. Normalment es donen tres mesos per respondre. Hi ha un punt una mica tècnic pel que fa a la llengua. Nosaltres vam presentar el recurs en català, això és possible perquè el català és una llengua oficial del Consell d'Europa. Ara bé, un cop es comunica a l'Estat, això ja passa a fer-se en anglès o francès.

- Sempre han dit que l'objectiu era arribar a Estrasburg perquè a Espanya no hi hauria justícia. Quan van començar a preparar el recurs? Van portar al tribunal més de 2.000 pàgines.

- Les 2.000 pàgines són d'annexos. El formulari són unes 16 pàgines, després hi ha un annex on motvem el recurs, que també es pot incloure, i després ja hi ha les 2.000 pàgines, on s'inclouen els comunicats d'Amnistia, els posicionaments dels relators, còpies de totes les decisions, recursos interposats, la sentència del TC, els vots particulars... Les vulneracions bàsiques es van començar a estudiar abans del judici al Suprem. El recurs pròpiament dit el vam començar a redactar amb la sentència de l'1-O. Fa més d'un any que hi estem treballant.

- Denuncien diverses vulneracions. La primera fa referència al dret de reunió pacífica. Per què?

- Aquest és molt clar. Hi ha un consens internacional, podríem dir que total, que diu que la condemna de nou anys de presó per haver organitzat i participat en manifestacions pacífiques és una vulneració del dret de reunió. Tothom hi coincideix. El raonament el fem en dues parts: l'1-O i el 20-S són reunions pacífiques segons el dret internacional, i tothom ho veu així. La detenció, el judici i la condemna són una limitació del dret de reunió pacífica i també pràcticament tothom, menys Marchena, ho veu així. El dret de reunió pacífica es pot limitar, però ha de respectar una exigència de proporcionalitat. En jurisprudència d'Estrasburg, això es tradueix en veure si la limitació que es fa d'aquest dret és necessària en una societat democràtica. Al TEDH mai s'ha considerat necessària la pena de presó per solucionar fets com són l'exercici del dret de manifestació. Ni un dia de presó, com a màxim una multa. A Cuixart l'han condemnat a nou anys de presó i inhabilitació, mai s'havia vist això a Europa.

"A Estrasburg mai s'ha considerat necessària la pena de presó per solucionar fets com són l'exercici del dret de manifestació"

- El segon dret vulnerat és el principi de legalitat.

- Aquest principi diu que l'aplicació d'una llei penal ha de ser previsible i s'ha d'interpretar de manera restrictiva. En el cas és molt clar que el delictes de sedició s'ha aplicat a uns fets que són la llibertat de reunió pacífica, i això és una interpretació totalment extensiva i arbitrària del tipus penal. Feia molts anys que el Suprem no condemnava ningú per sedició i en aquest cas no és que hi hagi sospita d'aquest delictes s'investigui, sinó que hi ha una voluntat de criminalitzar una protesta social. En aquest sentit, cal recordar que el delictes de referèndum il·legal es va despenalitzar l'any 2005. Fa poc es va intentar reintroduir el delictes, però el Congrés ho va rebutjar. Hi ha una voluntat clara del legislador a l'hora de dir que la convocatòria o participació en un referèndum, encara que sigui il·legal, no és delictes. Davant d'això, la judicatura s'inventa l'aplicació del delictes de sedició.

- També hi ha la vulneració del dret a un jutge predeterminat per la llei.

- El Tribunal Suprem no té competència per jutjar en primera instància persones que no són aforades. La llei sobre la competència del Suprem és clara, en això. Jordi Cuixart no és aforat. No hi ha base legal que prevegi la competència del Suprem en aquest cas, però l'alt tribunal espanyol diu que volen jutjar-lo perquè hi hagi una condemna dura. S'inventen una competència que no hi ha i per tant se salten la llei. Això és una vulneració del dret a un tribunal establert per la llei i hi ha jurisprudència belga en aquest sentit, en relació a Lluís Puig. Aquesta decisió estableix que no es pot fer una interpretació extensiva de la competència del Suprem i va dir que el tribunal no podia jutjar la causa de l'1-O.

"El Suprem va ser molt hostil amb l'estratègia de defensa de Cuixart. Això no s'havia vist mai"

- Parlen també de vulneració del dret al judici just.

- El dret al judici just de manera àmplia. Ens van negar molts testimonis, i durant el procediment, en molts testimonis clau, el tribunal va tenir una actuació molt proactiva que va impedir l'interrogatori. Això ens va impedir portar una defensa de manera efectiva. En aquest context, a més, el tribunal es va pronunciar de manera molt hostil contra l'estratègia de defensa de Jordi Cuixart. Això es concreta en un missatge que el servei de premsa del tribunal va enviar als periodistes, en què expressava el malestar del tribunal amb la línia de defensa del president d'Òmnium. Això no s'havia vist mai. Un tribunal que utilitza la premsa per pressionar un acusat a canviar la seva defensa. Aquí veiem una vulneració del dret de defensa efectiva, que és un aspecte del dret a un judici just.

- També denuncien que hi ha una vulneració de la prohibició de la detenció arbitrària.

- Expliquem que Cuixart va ser condemnat per exercir drets fonamentals aplicant de manera arbitrària i extensiva una llei penal, sense respectar els seus drets i amb un tribunal que no era competent. Això fa que la seva detenció fos arbitrària i és una vulneració de l'article 5 que és el dret a la llibertat i la prohibició de la detenció arbitrària.

"Denunciarem a Estrasburg que Espanya ha aplicat un dret penal de l'enemic"

- Un dels elements clau del recurs és la denúncia de vulneració de l'article 18 del Conveni Europeu dels Drets Humans. Què diu aquest article i per què consideren que s'ha vulnerat en el cas de Cuixart?

- És una evolució interessant de la jurisprudència d'Estrasburg en els últims anys, que desenvolupa la teoria de la limitació abusiva dels drets. La traducció d'això és el dret penal de l'enemic. Alguns drets fonamentals es poden limitar. La tortura, per exemple, no es pot permetre en cap cas. Però el dret de reunió, en alguns casos concrets, sí que es pot limitar. Pots dir com s'ha de fer, on, posar-hi policia, pots evitar-la si hi ha risc... Això no sempre és contrari a la protecció de drets. Ara bé, no pots limitar o restringir l'exercici de drets fonamentals amb una voluntat que no sigui la de perseguir un interès públic clar. En el cas concret de la llibertat de reunió, no es pot limitar perquè políticament vulguis limitar-lo o perquè la manifestació no t'agrada.

Si una persona és un líder social, un opositor o una figura de la societat civil que et molesta, no el pots posar a la presó, perquè això és una vulneració del dret fonamental. Es limita el dret d'una manera diferent de la prevista quan es va decidir que alguns drets fonamentals es podrien restringir en circumstàncies concretes. Això és la limitació abusiva dels drets, que sempre hem definit com el dret penal de l'enemic. S'utilitza el dret penal per debilitar un adversari polític o social. És important explicar això en el recurs, perquè no ens trobem en una situació normal. Hi va haver moltes vulneracions en un mateix context per part de l'Estat i del Poder Judicial, i cap voluntat per reparar-les. S'ha de veure el context on es produeixen les vulneracions i això es pot fer a través de l'article 18 del Conveni.

- Per tant, portareu la denúncia de l'aplicació del dret penal de l'enemic a Estrasburg.

- Sí.

- Parlen també de la idea de "desviació de poder". Està lligat amb això? Què vol dir concretament?

- Va lligat amb això. El poder judicial fa de poder polític. El poder judicial té la funció d'aplicar la llei i controlar-ne l'aplicació. En aquest cas, se salta la llei per una voluntat política.

"No hi ha cap posicionament internacional que digui que s'han respectat els drets fonamentals de Cuixart. Només ho diu el poder judicial espanyol"

- Moltes organitzacions internacionals donen suport al recurs de Cuixart a Estrasburg. Això els dona força a ulls del tribunal o és una fotografia?

- El tribunal haurà de decidir si s'han vulnerat drets fonamentals. Nosaltres diem que sí i l'Estat diu que no. El fet que els màxims experts en drets fonamentals comparteixin la nostra anàlisi dona credibilitat i legitimitat al discurs que fem. S'ha vulnerat la llibertat de reunió pacífica de Cuixart? Doncs la seva defensa diu que sí, però també ho diu Amnistia Internacional, l'Organització Mundial contra la Tortura, una Premi Nobel de la Pau... I fins i tot el propi Consell d'Europa diu que Cuixart és un defensor dels drets humans i se l'ha represaliat. No hi ha cap posicionament internacional que digui que s'han respectat els drets fonamentals de Jordi Cuixart. Només ho defensa el poder judicial espanyol. Veurem què diu Estrasburg.

- Deixi'm preguntar-li per un aspecte més tècnic. El TEDH pot sentenciar que s'han vulnerat drets procedimentals o drets substantius. Si considera que s'han vulnerat drets procedimentals, podria ordenar que es repetís el judici?

- Aquest és un tema processal de dret espanyol que porta més en Benet. En el cas d'Otegi, que vam guanyar a Estrasburg, la idea era que s'anul·laria la sentència, però el Tribunal Suprem va dir això de tornar a fer el judici. Jo vaig estar al seu equip de defensa i vam guanyar a Estrasburg, però la part de la repetició del judici ja no la porto jo i no en tinc més informació. Més enllà del que faci el Suprem en el cas dels presos, és possible que l'Estat presenti recurs a la sentència d'Estrasburg perquè es torni a examinar a la Gran Sala. Això retardaria un o dos anys més la decisió definitiva.

"Si Espanya no respecta la sentència d'Estrasburg, es posarà encara més al nivell de Turquia"

- Quina força té el TEDH per fer executar la seva sentència?

- Primer hi ha una sentència i després les parts tenen tres mesos per presentar recurs i demanar que es porti a la Gran Sala. Aquesta instància examina el 5% de les demandes. Si no hi ha recurs, la decisió es converteix en definitiva. Si hi ha recurs, la qüestió s'allarga i quan la Gran Sala es pronuncia la decisió ja és definitiva. Quan la decisió és ferma, l'Estat té un temps per executar-la i hi ha un òrgan, el comitè de ministres del Consell d'Europa, que té la feina d'assegurar-se de l'aplicació de la sentència del TEDH. Normalment els estats apliquen la decisió. El cas de la doctrina Parot, per exemple, el govern del PP l'últim que volia era alliberar els presos però ho va fer. No tenia marge. Ara bé, un altre escenari, que seria el pitjor per a tothom, que seria el d'Osman Kavala, un dels presos polítics de Turquia. El tribunal en va ordenar l'alliberament però Turquia no en va fer cas.

- Si Espanya no fes cas a Estrasburg, s'estaria posant al nivell de Turquia pel que fa al respecte dels drets?

- S'estaria posant encara més al nivell de Turquia. Mantenir un líder social empresonat per exercici de drets fonamental, Espanya ja es posa al nivell de Turquia. Si a més no respecta la decisió del TEDH, seria bastant increïble.

- El TEDH pot dir com s'ha de donar compliment a la seva sentència?

- No ho fa sempre, però es podria fer. Quan és un tema de privació de llibertat, poden ordenar l'alliberament.

"Estem defensant el dret de fer manifestacions massives a Europa sense arriscar-te a acabar a la presó"

- Són optimistes de cara a la sentència d'Estrasburg?

- Quan es defensen presos polítics s'ha de ser optimista, i quan t'enfrontes a un estat, si no ets

optimista canvies de feina. En el cas de concret de Cuixart, el suport que tenim de la comunitat internacional, que comparteix la nostra anàlisi, ens obliga a ser optimistes. Tenim confiança en el tribunal d'Estrasburg. I encara més perquè el que diu Òmnium ho diuen les principals organitzacions de defensa dels drets humans. Tenim confiança en els nostres arguments, i tenir un suport tan clar ens fa ser encara més optimistes.

- Veuen una condemna d'Estrasburg a Espanya?

- Sí, i no és només retòrica. Si Estrasburg es carrega la seva jurisprudència sobre llibertat de reunió pacífica per justificar la condemna a Cuixart, l'impacte a escala europea seria terrible. Si justifica el que passa avui, permetrà empresonar demà els opositors polítics d'arreu d'Europa. No defensem Cuixart, estem defensant el dret de fer manifestacions massives a Europa sense arriscar-te a acabar a la presó. Aquesta és la pregunta que haurà de respondre Estrasburg. Tenim la total confiança que ens dirà que això no pot ser perquè si no ho fa, s'obrirà la porta a temps molt foscos.